

УДК 378.147

РЕАЛІЗАЦІЯ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ НА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

Новицька О.І., к. філол. н.,
доцент кафедри української мови
ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет
імені І.Я. Горбачевського Міністерства охорони здоров'я України»

У статті розглядається використання інноваційних методів навчання на практичних заняттях з української мови як іноземної, які традиційне викладання зроблять цікавим та допоможуть підвищити ефективність навчального процесу та рівень знань. Проаналізовано такі методи: асоціативний метод, мозковий штурм, навчальна гра, мікрофон, імітація, моделювання навчальної ситуації.

Ключові слова: інноваційні методи, українська мова як іноземна, практичне заняття, навчальний процес, гра.

В статье рассматривается использование инновационных методов обучения на практических занятиях по украинскому языку как иностранному, которые традиционное преподавание сделают интересным и помогут повысить эффективность учебного процесса и уровень знаний. Проанализированы такие методы: ассоциативный метод, мозговой штурм, обучающая игра, микрофон, имитация, моделирование учебной ситуации.

Ключевые слова: инновационные методы, украинский язык как иностранный, практическое занятие, учебный процесс, игра.

Novitska O.I. IMPLEMENTATION OF INNOVATIVE TEACHING METHODS IN PRACTICAL CLASSES OF UKRAINIAN AS A FOREIGN LANGUAGE

The article discusses the use of innovative teaching methods in practical classes of Ukrainian as a foreign language, which make the traditional teaching more interesting and help to improve the efficiency of educational process and level of knowledge. The following methods are analyzed: associative method, brainstorming, educational game, microphone, imitation, simulation of learning situations.

Key words: innovative methods, Ukrainian as a foreign language, practical class, educational process, game.

Постановка проблеми. Одним з основних напрямів модернізації сучасної освітньої системи України є впровадження в навчальний процес у вищих навчальних закладах інноваційних педагогічних методів. «Інновація – нововведення, зміна, оновлення; новий підхід, створення якісно нового, використання відомого в інших цілях», – таке визначення наводить І. Дичківська [2, с. 43].

Кожен із методів має свої переваги та недоліки. Підхід до викладання є базисною категорією методики, що визначає стратегію навчання мови і вибір методу навчання, який цю стратегію реалізує [1, с. 106]. Тому основним завданням перед викладачем є вибрати такі методи й форми організації навчального процесу для студента, які відповідатимуть поставленій меті навчання, тобто рівням попередньої підготовки студентів, часу, протягом якого триває навчальний процес, забезпеченням навчальних аудиторій матеріальними та технічними засобами, методичним та дидактичним матеріалом.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. На сучасному етапі існує велика кіль-

кість досліджень, присвячених вивченню ефективності застосування традиційних та інноваційних методів як засобу підвищення якості засвоєння іноземної мови студентами. Проблему використання інноваційних методів розглядали О. Арламов, М. Бургін, В. Журавльов, В. Загвязинський та інші.

Значну кількість публікацій науковців присвячено аналізу вивчення української мови як іноземної: Л. Антонів, Я. Гладир, І. Жовтоніжко, Т. Єфімова, І. Кочан, А. Кулик, Т. Лагута, З. Мацюк, Д. Мазурик, Л. Паламар, Л. Селіверстова, Б. Сокіл, Г. Турчин та інші.

Постановка завдання. Метою цієї статті є використання інноваційних методів у навчанні української мови як іноземної. Із поставленої мети випливають такі завдання: 1) охарактеризувати основні інноваційні методи навчання; 2) реалізація їх на заняттях української мови як іноземної у вищому навчальному закладі; 3) виявити переваги застосування цих методів.

Виклад основного матеріалу дослідження. У методології викладання української мови як іноземної допомагають інноваційні методи викладання іноземних мов.

Інтерактивне навчання можна визначити як взаємодію учасників процесу здобуття знань за допомогою викладача, що володіє методами, спрямованими на оволодіння цими знаннями [5, с. 10].

Інноваційні методи навчання спонукають студента до міжособистісної взаємодії під час навчання, привчають працювати в команді, встановлюють емоційні контакти. Виконання різних видів завдань значно підвищує ефективність процесу навчання та мотивацію студентів.

Серед найбільш поширених інтерактивних методів можна виділити такі методи: асоціативний метод, мозковий штурм, навчальна гра, мікрофон, імітація, моделювання навчальної ситуації.

Метод асоціації полягає в тому, що респондентові пропонують стимули різного типу (слова, малюнки тощо) з метою викликати у нього відповідні асоціації. Такий метод можна застосовувати при вивченні нової лексики – запам'ятовуванні слів. Наприклад, ставити студентам питання:

– *Які слова асоціюються з темою «Професія»?*

– *Які слова асоціюються з темою «Сім'я»?*

Студенти складають схему, записуючи вивчені слова, які асоціюються з цією темою.

Метод «мозковий штурм» є доцільним в тій ситуації, коли викладач прагне від студентів вільного висловлювання думок на задану проблемну тему, але водночас її детальне обговорення не є обов'язковим. Ці ідеї систематизуються та оцінюються за певною шкалою. Цей метод забезпечує високу активність учасників, розвиває комунікативні навички студентів немовних спеціальностей, надає їм можливість самореалізуватися в іншомовному культурному просторі. Метод «мозковий штурм» можна впроваджувати на початку заняття як мовленнєву зарядку або на основному етапі для вирішення практичної мети заняття. Наприклад, під час практичного заняття з української мови як іноземної можемо запропонувати таке завдання:

1. Мовленнєва зарядка:

– *Що Вам спадає на думку, коли ви чуєте слово «сім'я»?*

– *Що Вам спадає на думку, коли ви чуєте слово «кімната»?*

– *Що Вам спадає на думку, коли ви чуєте слово «університет»?*

2. Закінчіть речення:

– *Іменник – це самостійна частина мови, ...*

– *Більшість іменників вживається у формі (число): ...*

– *Кожен іменник в однині належить до одного з трьох родів:*

Під час використання методу «навчальна гра» розвиваються навички аудіювання, закріплюється необхідна лексика та термінологія, відбувається повторення пройденого синтаксичного та граматичного матеріалу, збільшується діапазон фахового термінологічного словника. Також гра сприяє розвитку живого, спонтанного мовлення студентів. Вона являє собою ситуативно-варіативне завдання, яке дає змогу повторити та закріпити пройдений матеріал у формі справжнього мовного спілкування. У формі навчальних ігор можна організувати самостійну роботу студентів, практичні і семінарські заняття з метою опанування нового або закріплення вивченого навчального матеріалу. Рольова гра – простий спосіб пізнання людиною навколишньої дійсності, один із найдоступніших шляхів до оволодіння знаннями, уміннями, навичками [8, с. 3]. А. Макаренко зазначив: «Є ще один важливий метод – гра <...> Треба зазначити, що між грою і роботою немає такої великої різниці, як дехто думає <...> У кожній гарній грі є насамперед робоче зусилля та зусилля думки <...> Дехто гадає, що робота відрізняється від гри тим, що в роботі є відповідальність, а в грі її немає. Це неправильно: у грі є така ж велика відповідальність, як і в роботі, – звичайно, у грі гарній, правильній» [7, с. 367–368].

У сучасній педагогічній практиці роботи зі студентами на заняттях з української мови як іноземної досить ефективно можна використовувати різноманітні ігри. Наприклад, при вивченні дієслів студентам можна запропонувати таку гру:

Гра «Добери до дієслова іменник»

<i>Летить</i>	<i>пароплав</i>
<i>Йде</i>	<i>машина</i>
<i>Пливе</i>	<i>літак, птах</i>
<i>Їде</i>	<i>людина, час, життя, фільм</i>
<i>Падає</i>	<i>людина, тварина</i>
<i>Ходить</i>	<i>сніг, дощ, листя</i>

З метою вивчення і кращого запам'ятовування лексики можна використовувати **ігри:**

1. «Словникова подорож»

Група ділиться на дві групи, кожна з яких виконує певні завдання (див. Таблиця № 1)

2. Гра «Примхливі антоніми»

Добери відповідні антоніми.

- *Спокійний хлопець. (Жвавий хлопець)*
- *Спокійне життя (Бурхливе життя)*
- *Спокійне море (Штормове море)*
- *Свіжий хліб (Черствий хліб)*
- *Свіжий комірець (Брудний комірець)*
- *Свіже повітря (Забруднене повітря)*
- *Свіжий огірок (Зів'ялий або солоний огірок)*

Обґрунтувати свій вибір.

3. Гра «Павутина слів»

З'єднайте стрілками прислівники, протилежні за значеннями

*далеко швидко
вночі на зло
повільно вдень
ліворуч близько
на добро рано
пізно тихо
голосно праворуч*

Метод «мікрофон» надає можливість кожному студенту сказати щось швидко, по черзі, відповідаючи на запитання або висловлюючи свою думку чи позицію. Цей прийом дає можливість ґрунтовніше працювати над формою висловлення власних думок, ідей, порівнювати їх з іншими. Робота за такою методикою дає присутнім змогу долати стереотипи, вільніше висловлюватися щодо запропонованих тем, відпрацьовувати вміння говорити коротко, але по суті й переконливо. Ми можемо використати такі завдання:

1. Дайте відповіді на запитання

– Пригадайте і розкажіть, що ви запам'ятали про частину мови прикметник?

– Розкажіть, які групи прикметників Вам найбільше запам'яталися?

– Які прикметники-антоніми ви найчастіше вживаєте у своєму мовленні?

2. Закінчіть речення.

Впишіть дієслова руху їхати, їздити у формі минулого часу

– Вчора Марійка ... на екскурсію.

– Василю, ти куди ... відпочивати?

– Влітку ми завжди ... додому.

– Я ... в університет і зустрів Максима.

– Щороку Оленка ... у Київ.

– У той час, коли був сильний дощ, ми ... у таксі.

Методом «імітація» називають ситуацію, коли студенти намагаються зімітувати навколишню дійсність. Вони працюють самостійно, індивідуально або об'єднуються в групи. Імітаційні ігри сприяють

розвитку уваги та навичок когнітивного мислення, дають змогу вчитися знаходити єдине правильне вирішення проблем, що постають перед ними. Імітація передбачає прості дії, які студенти можуть самостійно змодельовувати за темою завдання, використовуючи підручник. За допомогою цього методу можна працювати над такими завданнями:

1. Прочитайте діалог на тему «На пошті»

– Доброго дня! Чи є у Вас поштові конверти великого розміру?

– Добрий день! Так, є.

– Мені потрібний конверт для відправлення книжки.

– Ось саме такий, який вам потрібний.

– Дякую, я можу написати адресу?

– Так, звичайно, ось візьміть будь ласка зразок.

– Дякую.

– Скільки це коштує?

– Сімнадцять гривень.

– Чи можна розплатитися готівкою?

– Звичайно.

– Візьміть, будь ласка, гроші.

– Дякую. Заходьте ще! До побачення!

– На все добре!

2. Складіть діалог за поданим зразком (Ви купуєте продукти). Розіграйте сценку, попередньо опрацювавши діалог із підручника.

За допомогою «модельовання навчальної ситуації» можна допомогти студентам немовних спеціальностей розкрити свої потенційні можливості та творчий потенціал до вивчення іноземних мов. Студенти можуть самі обирати ролі, шукати модель проблеми для її подальшого вирішення, брати на себе відповідальність за правильність обраного рішення. Модельовання ситуацій здійснюється за допомогою використання сюжетних, рольових, ділових, імітаційних ігор у навчальному процесі вищого навчального закладу. Саме залучення студентів до ігрової діяльності

Таблиця № 1

Завдання для I групи Завдання для II групи

Завдання для I групи		Завдання для II групи	
1.	Дати визначення таким поняттям: синоніми, фразеологізми	1.	Дати визначення таким поняттям: антоніми, омоніми
2.	Дібрати синоніми й антоніми до слів друг, працювати	2.	Дібрати синоніми й антоніми до слів йти, гарний
3.	Увести в речення слова старанний, розумний, кмітливий	3.	Увести в речення слова іти, бігти, їхати
4.	Скласти речення зі словосполученнями золотий голос і золотий перстень	4.	Скласти речення зі словосполученнями свіжий хліб і свіжа сорочка
5.	Пояснити значення фразеологізму грати на нервах	5.	Пояснити значення фразеологізму знати на зубок

дає змогу сформуванню в них не тільки теоретичні знання та практичні вміння, але й сприяти формуванню в них професійно важливих якостей, необхідних для виконання майбутньої трудової діяльності [6, с. 26].

Такий метод можна практикувати при вивченні теми «Моя кімната». Почати можна з роботи над одним-двома ситуативними міні-діалогами з урахуванням необхідної лексики і відповідних тренувальних вправ. Викладач заздалегідь готує роздруковані матеріали для роботи студентів у парах. Потім вони переходять до гри.

Викладач описує ситуацію: «Ви щойно переїхали у нову квартиру. З чого почнете? Як розставите меблі? Намалюйте свій план кімнати, яким ви його бачите? До ваших послуг група дизайнерів і консультантів». Далі викладач пропонує скласти кілька груп з трьох-п'яти студентів умовно – тих, хто буде жити в кімнаті, і консультантів. Після закінчення самостійної роботи студентам пропонується розіграти сценки. Заохочується творчий підхід у виконанні завдань. Студенти із задоволенням входять у роль, досить часто проявляючи повні авторські й творчі здібності. Гра, як правило, проходить дуже жваво. Викладач спілкується зі студентами-іноземцями, як рівноправний партнер, та усуває напруженість, пов'язану з виправленням помилок.

Такий метод можна застосовувати при вивченні лексики, наприклад:

а) Гра «Яка команда краще знає слова» («Фрукти» або «Одяг»). Група студентів-іноземців ділиться на дві команди. Викладач викликає двох студентів – представників від кожної команди. Група зачитує їм пояснення слів, а студенти називають слова. Другий варіант цієї гри: від кожної команди викликається по одному студенту. Одному з них група називає слова англійською мовою, і він перекладає їх українською мовою. Виграє та команда, студенти якої запам'ятали більше нових слів.

б) Гра «Яка команда складе більше речень». Група ділиться на дві команди. Студенти кожної команди придумують та по черзі говорять речення з новими словами, які викладач написав на дошці. За кожне правильно складене речення команда отримує плюс чи бал.

Звичайно, кожен із методів, що використовуються в педагогічній практиці, має властиві лише йому переваги та недоліки. Їх вибір має базуватися на тому, які цілі ставить перед собою викладач, методичним та дидактичним наповненням

навчального процесу, матеріальним та технічним забезпеченням навчальних аудиторій, часу, протягом якого триває навчальний процес, рівнем попередньої підготовки студентів.

Викладач самостійно повинен приймати рішення, чи доцільно та наскільки ефективним буде використовувати той чи інший метод, керуючись своїм власним педагогічним досвідом та специфікою студентської аудиторії, для якої він проводить заняття. Крім того, використання різних форм навчання має бути не тільки поетапним, але й методично правильним, раціональним та логічно побудованим.

Висновки з проведеного дослідження. Використовуючи різні методи навчання при вивченні іноземної української мови значна увага приділяється розвитку культури спілкування, збагачуючи уявлення учнів про країну, мова якої вивчається, поглиблюючи їхні лінгвокраїнознавчі знання. Водночас впроваджується активна діяльність, спрямована на виховання позитивного ставлення до чужої мови, культури, відбувається постійне порівняння елементів культури й побуту своєї країни і країн, мовою яких студенти оволодівають. Формується поняття про роль мови як елемента культури народу і про потребу користування нею як важливим засобом міжкультурного спілкування.

Таким чином, впровадження сучасних форм та методів інтерактивної діяльності у процес опанування іноземної української мови і в реалізацію особистісно-орієнтованого підходу до роботи зі студентами немовних спеціальностей, дає змогу значно збільшити об'єм мовної та комунікативної практики під час планування самостійної роботи студентів, на практичних та семінарських заняттях, досягти належного засвоєння матеріалу учасниками інтерактивного спілкування, а також вирішити ряд виховних задач.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Азимов Э.Г. Новый словарь методических терминов и понятий (теория и практика обучения языкам) / Э.Г. Азимов, А.Н. Щукин. – М. : ИКАР, 2009. – 448 с.
2. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: Навчальний посібник / І.М. Дичківська. – К.: Академвидав, 2004. – 352 с.
3. Зарицька А.І. Інноваційні методи викладання української мови як іноземної / А.І. Зарицька, Ю.В. Турченко // Збірник наукових праць Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2013. – Вип. 44. – С. 182–185.
4. Інтерактивні технології навчання / Авт.-упор. І.І. Дівакова. – Тернопіль: Мандрівець, 2009.

5. Кашлев С.С. Технология интерактивного обучения / С.С. Кашлев. – Минск, «Белорусский верасень», 2005.

6. Кравчук О.М. Моделювання професійної діяльності майбутнього вчителя математики у навчально-му процесі / О.М. Кравчук // Матер. Всеукр. наук.-

практ. інтернет-конференції (26–27.02.2015 р.). – Луцьк: Вежа-Друк, 2015. – С. 24–27.

7. Макаренко А.С. Гра / А.С. Макаренко // Твори: в 7 т. – К., 1954. – Т 4. – С. 367–368.

8. Олейник Т.І. Рольова гра у навчанні англійської мови в 6–8 класах: Посібник для вчителів / Т.І. Олейник. – К.: Освіта, 1992. – 128 с.

УДК 371.134:372.4

СТРУКТУРА І КРИТЕРІЇ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО ФОРМУВАННЯ КОНСТРУКТИВНИХ УМІНЬ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Олійник О.В., асистент
кафедри педагогіки та методики початкової освіти
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

У статті розглянуто змістову суть понять «готовність», «готовність фахівців до професійної педагогічної діяльності», «готовність майбутніх учителів початкової школи до формування конструктивних умінь молодших школярів». На основі авторського тлумачення готовності майбутніх учителів початкової школи до формування конструктивних умінь молодших школярів визначено компоненти, показники, критерії та рівні готовності студента до означеної діяльності.

Ключові слова: майбутній учитель початкової школи, готовність, готовність майбутніх учителів початкової школи до формування конструктивних умінь молодших школярів, компоненти, критерії, показники, рівні.

В статье рассмотрена содержательная суть понятий «готовность», «готовность специалистов к профессиональной педагогической деятельности», «готовность будущих учителей начальной школы к формированию конструктивных умений младших школьников». На основе авторского толкования готовности будущих учителей начальной школы к формированию конструктивных умений младших школьников определены компоненты, показатели, критерии и уровни готовности студента к указанной деятельности.

Ключевые слова: будущий учитель начальной школы, готовность, готовность будущих учителей начальной школы к формированию конструктивных умений младших школьников, компоненты, критерии, показатели, уровни.

Oliinyk O.V. STRUCTURE AND CRITERIA READY PRIMARY SCHOOL TEACHERS TO THE FORMATION OF STRUCTURAL SKILLS YOUNGER SCHOOLCHILDREN

In the article the essence of semantic concepts of "readiness", "readiness specialists for professional pedagogical activity", "readiness of primary school teachers to form constructive abilities primary school children". Based on the author's interpretation of future primary school teachers to form constructive abilities of younger schoolchildren defined components, performance criteria and readiness of the student to the designated activity.

Key words: primary school teachers, willingness, readiness of primary school teachers to form constructive skills of younger pupils, components, criteria, indicators, level.

Постановка проблеми. Стратегічним завданням реформування освіти в Україні є всебічний розвиток особистості, розкриття і реалізація її творчого і духовного потенціалу у різних видах діяльності.

Найбільш сприятливим для розвитку творчого потенціалу дитини є період навчання в початковій школі, оскільки саме в цей час закладається фундамент для формування творчих умінь учнів, зокрема й конструктивних.

Підготовка студентів – майбутніх учителів початкової школи – до формування

конструктивних умінь молодших школярів передбачає насамперед формування відповідної готовності вчителя створити сприятливі умови для здійснення означеного процесу. Вона є узагальненим результатом процесу підготовки у визначеному аспекті і повинна виявлятися у: позитивному ставленні до своєї педагогічної діяльності; адекватних вимогах до діяльності та професії; певних рисах характеру, здібностях, темпераменті, мотивації; наявності необхідного обсягу знань, умінь, навичок; стійких професійно важливих особливостях